

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-699/21

E. D. L.

(Αίτηση του Corte costituzionale για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 18ης Απριλίου 2023

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης – Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ– Άρθρο 1, παράγραφος 3 – Άρθρο 23, παράγραφος 4 – Διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών – Λόγοι μη εκτέλεσης – Άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ – Υποχρέωση καλόπιστης συνεργασίας – Αναστολή εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης – Άρθρο 4 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης – Σοβαρή, χρόνια και δυνητικά μη αναστρέψιμη ασθένεια – Κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας του προσώπου εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης»

Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Απόφαση-πλαίσιο για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών – Παράδοση, στις δικαστικές αρχές έκδοσης του εντάλματος, προσώπων που έχουν καταδικαστεί ή είναι ύποπτα – Υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών – Απαγόρευση απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης – Κίνδυνος σοβαρής βλάβης της υγείας – Περιστάσεις που μπορούν να δικαιολογήσουν την αναστολή της παράδοσης ή ακόμη και την άρνηση εκτέλεσης του εντάλματος σύλληψης – Υποχρέωση καλόπιστης συνεργασίας – Υποχρεώσεις της δικαστικής αρχής εκτέλεσης, στις οποίες συγκαταλέγεται η υποχρέωση διαλόγου με τη δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος

(Άρθρο 4 § 3, εδ. 1, ΣΕΕ· Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 4· απόφαση-πλαίσιο 2002/584 του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299, άρθρα 1 § 3 και 5 και 23 §§ 1 και 4)

(βλ. σκέψεις 35-42, 45-53, 55 και διατακτ.)

Σύνοψη

Το 2019 ένα κροατικό δικαστήριο εξέδωσε ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης εις βάρος του E. D. L., κατοίκου Ιταλίας, με σκοπό την άσκηση ποινικής δίωξης. Στο πλαίσιο της εκτέλεσης του εν λόγω εντάλματος σύλληψης, το Corte d'appello di Milano (εφετείο Μιλάνου, Ιταλία) υπέβαλε τον E. D. L. σε ψυχιατρική πραγματογνωμοσύνη από την οποία προέκυψε ότι αυτός έπασχε από ψυχωσική διαταραχή η οποία καθιστούσε αναγκαία τη συνέχιση της θεραπευτικής αγωγής, με αποτέλεσμα να μην είναι ικανός να διαβιώσει σε κέντρο κράτησης. Το εφετείο Μιλάνου έκρινε, ως εκ τούτου, ότι η εκτέλεση του εντάλματος σύλληψης θα διέκοπτε τη θεραπευτική αγωγή του E. D. L. και θα είχε ως αποτέλεσμα την επιδείνωση της υγείας του ή ακόμη και αποδεδειγμένο κίνδυνο

αυτοκτονίας. Εντούτοις, οι διατάξεις του ιταλικού νόμου¹ με τον οποίο μεταφέρθηκε στη εσωτερική έννομη τάξη η απόφαση-πλαίσιο 2002/584² για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης δεν προβλέπουν τη δυνατότητα άρνησης της παράδοσης του εκζητουμένου για τέτοιους λόγους υγείας.

Διατηρώντας αμφιβολίες ως προς τη συνταγματικότητα αυτών των εθνικών διατάξεων, το εφετείο Μιλάνου υπέβαλε σχετικό ερώτημα στο Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ιταλία). Κατά το Corte costituzionale, μεταξύ των προβλεπόμενων στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584 λόγων μη εκτέλεσης ενός ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης ωσαύτως δεν περιλαμβάνεται η περίπτωση σοβαρού κινδύνου για την υγεία του ενδιαφερομένου λόγω χρόνιων παθήσεων δυνητικά αόριστης διάρκειας, όπως οι παθήσεις από τις οποίες πάσχει ο E. D. L. Το δικαστήριο αυτό αποφάσισε, ως εκ τούτου, να ζητήσει από το Δικαστήριο την ερμηνεία της απόφασης-πλαισίου σε μια τέτοια περίπτωση.

Με την απόφασή του, το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου αποφαινεται σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή εκτέλεσης έχει την ευχέρεια ή την υποχρέωση, δυνάμει της απόφασης-πλαισίου 2002/584, να αναστείλει την παράδοση του εκζητουμένου και να αρνηθεί την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σε περίπτωση κινδύνου σοβαρής βλάβης της υγείας του προσώπου αυτού καθώς και σχετικά με την ύπαρξη, σε μια τέτοια περίπτωση, υποχρέωσης διαλόγου με τη δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Πρώτον, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 δεν προβλέπει ότι οι δικαστικές αρχές εκτέλεσης μπορούν να αρνηθούν την εκτέλεση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης για τον λόγο και μόνον ότι το πρόσωπο εις βάρος του οποίου έχει εκδοθεί το ένταλμα αυτό πάσχει από σοβαρές, χρόνιες και δυνητικά μη αναστρέψιμες παθήσεις. Πράγματι, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, η οποία αποτελεί το θεμέλιο του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης³, τεκμαίρεται ότι είναι επαρκείς η περίθαλψη και η θεραπεία που παρέχονται εντός των κρατών μελών για τέτοιες παθήσεις μεταξύ άλλων, ακόμη και σε περιβάλλον φυλακών.

Εντούτοις, βάσει του άρθρου 23, παράγραφος 4⁴, της απόφασης-πλαισίου 2002/584, η δικαστική αρχή εκτέλεσης δύναται να αναστείλει προσωρινά την παράδοση του εκζητουμένου, εφόσον υπάρχουν σοβαροί λόγοι να θεωρηθεί, βάσει αντικειμενικών στοιχείων, όπως ιατρικές βεβαιώσεις ή γνωματεύσεις, ότι η εκτέλεση του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι δυνατόν να θέσει προδήλως σε κίνδυνο την υγεία του προσώπου αυτού, για παράδειγμα λόγω προσωρινής ασθένειας ή προσωρινού νοσήματος πριν από την προβλεπόμενη για την παράδοσή του ημερομηνία.

¹ Legge n. 69 - Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri (νόμος 69 περί διατάξεων για την ευθυγράμμιση του εσωτερικού δικαίου προς την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών), της 22ας Απριλίου 2005 (GURI αριθ. 98, της 29ης Απριλίου 2005, σ. 6), όπως τροποποιήθηκε και ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης.

² Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ 2002, L 190, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 81, σ. 24).

³ Αυτός ο τομέας του δικαίου της Ένωσης διέπεται από τα άρθρα 67 επ. ΣΛΕΕ και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

⁴ Κατά τη διάταξη αυτή, «[η] παράδοση μπορεί κατ' εξαίρεση να αναστέλλεται προσωρινά για σοβαρούς ανθρωπιστικούς λόγους, εφόσον λ.χ. ευλόγως πιστεύεται ότι θα έθετε σε κίνδυνο τη ζωή ή την υγεία του καταζητουμένου».

Δεύτερον, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η παράδοση προσώπου του οποίου η ασθένεια είναι σοβαρή να συνεπάγεται πραγματικό κίνδυνο να υποστεί το πρόσωπο αυτό απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση κατά την έννοια του άρθρου 4 του Χάρτη, και τούτο λόγω ή, υπό ορισμένες περιστάσεις, ανεξαρτήτως της ποιότητας της παρεχόμενης περίθαλψης στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος, στην περίπτωση που η μεταχείριση αυτή έχει ένα ελάχιστο επίπεδο σοβαρότητας το οποίο βαίνει πέραν του αναπόφευκτου βαθμού ταλαιπωρίας που είναι εγγενής στην κράτηση.

Επομένως, εφόσον η δικαστική αρχή εκτέλεσης, υπό το πρίσμα των αντικειμενικών στοιχείων που διαθέτει, έχει σοβαρούς και αποδεδειγμένους λόγους να πιστεύει ότι η παράδοση του εκζητούμενου, ο οποίος πάσχει από σοβαρή ασθένεια, θα τον εξέθετε σε πραγματικό κίνδυνο σημαντικής μείωσης του προσδόκιμου ζωής του ή ταχείας, σημαντικής και μη αναστρέψιμης επιδείνωσης της κατάστασης της υγείας του, η αρχή αυτή οφείλει να αναστείλει προσωρινώς την παράδοση. Οφείλει επίσης να ζητήσει από τη δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος κάθε αναγκαία πληροφορία προκειμένου να βεβαιωθεί ότι, λόγω της διαδικασίας που θα ακολουθηθεί για την άσκηση της ποινικής δίωξης για την οποία εκδόθηκε το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης ή λόγω των συνθηκών της τυχόν κράτησης του κατηγορουμένου, μπορεί να αποκλειστεί ο επίμαχος κίνδυνος. Εφόσον παρασχεθούν τέτοιου είδους εγγυήσεις από τη δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος, το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης πρέπει να εκτελεστεί και πρέπει να συμφωνηθεί νέα ημερομηνία παράδοσης.

Τρίτον, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι θα αντέβαινε εντούτοις προς τη γενική οικονομία του άρθρου 23, παράγραφος 4, της απόφασης-πλαίσιου 2002/584, όπου γίνεται λόγος για τον «προσωρινό» χαρακτήρα της αναστολής παράδοσης, η δυνατότητα της δικαστικής αρχής εκτέλεσης να αναβάλει, προκειμένου να αποφευχθεί η επέλευση ενός κινδύνου σοβαρής βλάβης της υγείας, την παράδοση εκζητούμενου για σημαντικό χρονικό διάστημα ή ακόμη και επ' αόριστον.

Είναι επομένως δυνατόν, υπό εξαιρετικές περιστάσεις, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που παρέσχε η δικαστική αρχή έκδοσης του εντάλματος, καθώς και κάθε άλλης πληροφορίας που διαθέτει η δικαστική αρχή εκτέλεσης, η τελευταία αυτή αρχή να καταλήξει στο συμπέρασμα, αφενός, ότι υπάρχουν σοβαροί και αποδεδειγμένοι λόγοι να θεωρηθεί ότι, σε περίπτωση παράδοσης στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος, ο εκζητούμενος θα εκτεθεί σε κίνδυνο σοβαρής βλάβης της υγείας του και, αφετέρου, ότι ο κίνδυνος αυτός δεν μπορεί να αποκλειστεί εντός εύλογου χρόνου. Σε μια τέτοια περίπτωση, η δικαστική αρχή εκτέλεσης πρέπει, δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 3⁵, της απόφασης-πλαίσιου 2002/58, ερμηνευομένου υπό το πρίσμα του άρθρου 4 του Χάρτη, να αρνηθεί να εκτελέσει το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης.

⁵ Κατά τη διάταξη αυτή, η απόφαση-πλαίσιο 2002/584 δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την τροποποίηση της υποχρέωσης σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των θεμελιωδών νομικών αρχών, όπως διατυπώνονται στο άρθρο 6 ΣΕΕ.